

FØLG MED! En alvorlig situasjon med umiddelbart bakkefall som risiko, som enkelt kunne vært unngått. Bildet er arrangert. Foto: Chad Stokes

ALVORLIG TALT!

Når man sikrer må man være oppmerksom, det sier seg selv. Men mange sikrere slurver, noe som kan få alvorlige konsekvenser.

TEKST CHAD STOKES

Tittelen er ikke ment som en pekefinger – men som en aldri så liten vekker. Klatring har et vell av gleder, men en av sidene er ufravikelig alvoret i risikoen vi utsetter oss for, og som vi som sikrere tar ansvaret for. Dessverre viser erfaring at mange, av forskjellige grunner, ikke omfavner alvoret fullt ut.

Hva er så alvoret? Ulykkesrapporteringen forteller oss at det i Norge heldigvis skjer veldig få dødsulykker. Vi har derimot en stor mengde alvorlige og mindre alvorlige ulykker. Videre er det regelmessig det vi kan kalle uønskede hendelser, som ikke medfører skade, men hvor noe har gått galt. Det er ikke tvil om at det er underrapportering, spesielt når det gjelder disse uønskede hendelsene. En kan se avvik fra «best practice» i sikring hele tiden – ute som inne. Dette er i utgangspunktet noe forbausende, siden sikring er et såpass enkelt håndverk at det skal veldig lite kunnskap og trening til for å hindre at noen faller i bakken. Hva er så grunnene til at det ikke konsekvent gjøres feilfritt?

Kunnskap er en base for sikring. Langt på vei de fleste har gått på kurs, og generelt sett er instruktører flinke til å overføre lærdommen. Noen lærer av en venn, noe som kan gå bra, men som også kan innebære mange huller i kunnskapen. Noen ytterst få lærer av seg selv, gjerne via opplæringsvideoer på nett o.l. Uansett viser erfaring at vi finner personer med mangelfull sikring i alle kategorier, så lærdomskilden kan ikke være avgjørende.

Så hva kan det være? Poeten, forfatteren og vitenskapsmannen Goethe sa en gang: «Å kunne er ikke nok, vi må BRUKE. Å ville er ikke nok, vi må GJØRE»

I denne sammenhengen er dette et treffende sitat. De aller fleste kan, og de aller fleste får vi håpe at vil, senke risikoen for skade til et absolutt minimum. Men hvorfor i all verden er det såpass mange som åpenbart ikke BRUKER kunnskapen de har til å GJØRE det de vil?

Holdning og oppmerksomhet er to faktorer som kan ha noe med svaret å gjøre.

- Holdning defineres i Store Norske leksikon som «en betegnelse for en tendens til å tenke, føle og handle positivt eller negativt overfor noe». Holdning i negativ retning, la oss kalle det manglende holdning, kan enten være aktiv eller passiv. Aktivt kan det være at en person bevisst ikke tar risikoen på alvor, eller rett og slett bevisst ikke gidder å gjøre ting korrekt. Passivt kan det være at personen har blitt «sløv», kanskje av at det aldri har skjedd noe farlig, og håndverket blir ubevisst dårligere.

- Manglende oppmerksomhet kan være et resultat av nevnte mangler på holdning, men det er også ofte rent stress og avledende faktorer som er kilden her. Det kan være at man tenker på personlige problemer eller person-

«Også i Norge ser vi at mangel på oppmerksomhet er direkte eller indirekte årsak til mange av de stygge ulykkene og farlige situasjonene.»

lige gleder; at halve oppmerksomheten er i hva en skal ha til middag eller at kjæresten akkurat har slått opp. Videre er det også mange som ser på eller snakker med andre rundt seg – og med en gang er hjernen ikke 100% oppmerksom på klatreren.

En undersøkelse gjort av det tyske klatreforbundet 1) viste at de farligste situasjonene oppstod ved klatring på led, når sikreren ikke hadde oppmerksomhet på klatreren og fall kom overraskende. En annen tysk studie 2) viser videre at tilfeller med manglende oppmerksomhet oppstår 30% oftere enn andre typer feil (håndgrep, avstand, slakk m.m.), og også at oppmerksomhet og risikovurdering kan påvirkes av fysisk aktivitet. Sistnevnte studie konkluderer med at man bør ta pauser for å ha ro til å innta oppmerksomhet når man skal i rollen som sikrer.

Også i Norge ser vi at mangel på oppmerksomhet er direkte eller indirekte årsak til mange av de stygge ulykkene og farlige situasjonene. I senere tid er det rapportert oppsiktsvekende mange ulykker og nestenulykker hvor klatrer ikke har koblet seg inn på autobelay før klatring.

Hva kan vi så gjøre for å bedre dette? Det er i bunn og grunn bare deg selv som kan gjøre noe med det. Vi kan spisse opplæring, øke krav og kjøre holdningskampanjer, og skrive

artikler slik som denne. Men til syvende og sist er det du selv som er herre over egen fremferd.

FØLGENDE UTFORDRING GIS:

Se på deg selv som sikrer, i ærlighetens tegn.

Hvordan er du egentlig? Er det rom for forbedring?

Er det noen kunnskap du føler at du mangler, men ikke vet hvor du kan få?

Er du redd for å si til deg selv, eller til en annen, at du egentlig er usikker i rollen?

Føler du deg ukomfortabel med å si «nei, jeg føler ikke for å sikre deg nå» hvis du skulle være sliten eller av annen grunn ikke helt tilstede?

Snakker du til/med andre som står og sikrer? Blir du snakket til når du står og sikrer og ikke gjør noe med det?

Vi håper at alle der ute er kritiske til seg selv som sikrer, med forbedring som motivasjon, og at ydmykhet går sammen med mot for å avdekke potensialer og å gjøre noe med det.

1) «Die DAV-Kletterhallenstudie» 2012

2) «Risks Seem Low While Climbing High: Shift in Risk Perception and Error Rates in the Course of Indoor Climbing Activities», publisert i Frontiers in Psychology, 2018